

Õiguskantsler

Riina Solman
rahvastikuminister
Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie nr

Meie 09.07.2019 nr 7-5/190752/1903497

Võõrkeelsete isikunimedega ümberkirjutusreeglid

Austatud Riina Solman

Õiguskantsleri poole pöördus Läti kodanik [ ], kes ei ole rahul sellega, et tema lapse sünni registreerimisel ei kohaldata võõrkeelse isikunime ümberkirjutusreegleid.

Leian, et ümberkirjutusreeglite kohaldamata jätmine on vastuolus nimeseaduse ja põhiseadusega. Kui inimese nimi sisaldab võõrtähti, tuleb kohaldada ümberkirjutusreegleid. [Nimeseaduse](#) (NS) § 5 lg 1 kohaselt ei sõltu ümberkirjutusreeglite kohaldamine sellest, kas andmekogudes on tehniliselt võimalik võõrtähti kasutada. Nimeseadus nõuab lähtudes Põhiseadusest -Eesti riigikeel on eesti keel- et kõik võõrkeelsed isikunimed kirjutatakse ümber eesti-ladina tähti ja sümboleid kasutades.

Vabariigi Valitsuse 18.03.2005 [määrus](#) nr 61 on vastuolus nimeseaduse ja põhiseadusega, sest seab ümberkirjutusreeglite kohaldamise sõltuvusse andmekogude tehnilistest võimalustest.

Asjaolud

1. Tallinna Perekonnaseisuamet registreeris avaldaja lapse perekonnanime rahvastikuregistris lätikeelsel kujul ([ ]). Ühtlasi muudeti rahvastikuregistris ära avaldaja enda nimekuju ([ ]). Selle tulemusena on tema nimi ja ta lapse perekonnanimi kantud rahvastikuregistrisse sellisel kujul, mis sisaldab tähti Ë, Ļ ja Č.

2. Siseministeeriumi hinnangul toimus Tallinna Perekonnaseisuamet isikunime võõrtähtedega kirjutamisel õiguspäraselt. Siseministeeriumi selgituste kohaselt kirjutatakse võõrkeelseid isikunimesid rahvastikuregistris võõrtähtedega juba aastaid, sest rahvastikuregistris on olemas tehniline võimekus kasutada võõrtähti. Siseministeeriumi teatel on sellise praktika õiguslikuks aluseks NS § 4 lg 4, § 5 lg 6 ja § 22 ning Vabariigi Valitsuse määruse 2005. aasta seletuskirjas esitatud selgitused. Nii Siseministeerium kui ka Tallinna Perekonnaseisuamet osutasid, et isikunime kasutamisel erinevates riikides peaks olema eesmärgiks nimede ühtsus, et hoida ära ebaselgust.

Ümberkirjutusreeglite kohaldamine

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. NS § 5 lg 1 sätestab, et isikunime kirjutamisel kasutatakse eesti-ladina tähti ja sümboleid ning vajaduse korral võõrkeelsete isikunimede ümberkirjutusreegleid. [Vabariigi Valitsus](#) kehtestab määrusega isikunime andmisel ja kohaldamisel kasutatavate eesti-ladina tähtede ja sümboleid loetelu ning võõrkeelsete isikunimede ümberkirjutusreeglid (NS § 5 lg 6).

4. Niisiis näeb nimeseadus ette, et nii isikunime andmisel kui ka kohaldamisel tuleb kasutada eesti-ladina tähti (st tähti, mis kuuluvad kas eesti või ladina tähestikku). Nimeseaduse eelnõu [seletuskirjas](#) on märgitud, et isikunime moodustamisel kasutatakse eesti-ladina tähti ja sümboleid ning vajaduse korral võõrkeelsete isikunimede ümberkirjutusreegleid. Isikunimi kohaldatakse välisriigi reisidokumendile või muule legaliseeritud või tunnistusega (apostille'iga) kinnitatud dokumendile kantud ladinatähelise nime alusel võõrkeelsete isikunimede ümberkirjutusreeglite kohaselt.

5. Ümberkirjutusreegleid tuleb seega kohaldada ka juhul, kui isikunimes esineb tähti, mis tulenevad küll ladina tähestikule tuginevast keelest, kuid mida ei esine eesti ega ladina tähestikus. See nõue lähtub [põhiseaduse](#) §-st 6, mille kohaselt on Eesti riigikeel eesti keel. Keel põhineb tähestikule. Seetõttu tuleb Eestis asjaajamises kasutada eesti-ladina tähti.

6. Määruse § 1 lg 1 sätestab, et isikunimede kirjutamisel kasutatakse Eesti standardis EVS 8:2008/AC:2011 «Infotehnoloogia reeglid eesti keele ja kultuuri keskkonnas» määratletud eesti-ladina tähtede loetelu ESET1 tähti ([lisa 1](#)). Lisa 1 sisaldab eesti-ladina tähtede loetelu. See sisaldab ka kõnealuseid läti tähti (Ē, Ļ ja Č). Tabeli järgi on nende asendustähtedeks E, L ja C.

7. Määruse § 1 lg 2 sätestab, et kui isikunimes esineb diakriitiliste märkidega tähti, mis ei kuulu lõikes 1 nimetatud loetellu, ja puuduvad tehnilised võimalused nende andmekogusse kandmiseks, asendatakse need lähima alustähedega, jättes diakriitilised märgid ära.

8. Määruse § 2 lg 2 p 1 sätestab, et eesti-ladina tähtede (lisa 1) lisaloetelusse kuuluvaid tähti sisaldavate isikunimede andmekogusse kandmisel tuleb juhul, kui andmekogus kasutusel olev kooditabel ei sisalda vastavat tähte, asendada see isikunime põhilandmetes vastava asendustähedega (lisa 1 tulp 5).

9. Niisiis seavad määruse § 1 lg 2 ja määruse § 2 lg 2 p 1 ümberkirjutusreeglite kohaldamise sõltuvusse sellest, kas vastavas andmebaasis (mh rahvastikuregistris) kasutusel olev kooditabel võimaldab algupärast võõrtähte kasutada. See ei ole kooskõlas nimeseaduse § 5 lõikega 1, mille kohaselt tuleb kohaldada ümberkirjutusreegleid igal juhul, kui tegemist on muude kui eesti-ladina tähtedega. See kohustus ei sõltu andmebaaside tehnilistest võimalustest.

10. NS § 1 kohaselt on seaduse eesmärk sätestada Eesti kodaniku ja Eestis viibiva välismaalase isikunime ühtse kasutamise alused. Tundmatute võõrtähtede kasutamine tekitab palju segadust. Ümberkirjutusreeglid on kehtestatud selleks, et võõrtähtedega kirjutatud nimele anda eestikeelne nimekuju. Kui pädev ametiasutus ei kohalda ümberkirjutusreegleid, siis hakkavad teised isikud ja asutused paratamatult kirjutama inimese võõrkeelset nime erinevatel viisidel, sest teised inimesed ei pruugi osata või ei soovi kasutada tundmatuid võõrtähti (nt pangas, koolis jne). Siseministeriumi ametnik selgitas, et ümberkirjutusreeglite mittekohaldamine on tekitanud segadust ka riigiasutustes. Näiteks ei ole võimalik võõrtähti kasutada äriregistris ning inimese nime on võimalik kokku viia vaid isikukoodi alusel; samuti on see tekitanud segadust Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) töös dokumentide väljastamisel. Seega on isikunimede ümberkirjutusreeglite kohaldamine nõutav ja see on vajalik inimese nime ühetaoliseks kasutamiseks Eesti riigis. Üldjuhul peab välisriiki elama asumisel arvestama sellega, et teistele

keeltele omaseid tähti ei pruugita tunda ega algupärast nimekuju tunnustada. Seega ei ole riigil kohustust säilitada riigisiseses asjaajamises teisest keelest tulenevat originaalset nimekuju.

11. Ümberkirjutusreeglite kohaldamist isikunime andmisel ja kohaldamisel ei asenda nõue, et PPA peab isikut tõendavate dokumentide väljaandmisel kandma isikunime dokumenti Rahvusvahelise Tsiviillennundusorganisatsiooni (ICAO) ümberkirjutusreeglite kohaselt ([isikut tõendavate dokumentide seaduse](#) § 9¹). Määruse lisas 1 esitatud loetelu on põhiosas samane ICAO reeglitega, välja arvatud üksikud Eesti kultuuri kontekstis vajalikud erisused (vt määruse 2005. aasta seletuskiri (kättesaadav Siseministeriumis)). Isikunime ametlik Eesti nimekuju registreeritakse siiski rahvastikuregistris (ja sünitunnistusel). Isikut tõendavate dokumentide väljaandmisel tuleb teha viimased ühtlustused arvestades seda, et dokumenti tuleb isikuandmed kanda rahvusvaheliselt arusaadaval viisil.

12. Ümberkirjutusreeglite kohaldamise kohustus ei ole puutumuse NS § 4 lg 4 ega §-ga 22. NS § 4 lg-st 4 tuleneb, et isiku algupäraseks nimeks jääb talle välisriigis antud nimi ka juhul, kui Eesti kohaldatakse ümberkirjutusreegleid; ühtlasi võib muuta nime kirja pilti, kui välisriigis antud perekonnanime kirja pilt kajastab isiku sugu, perekonnaseisu või muud tunnust vastavalt isiku rahvuslikule tavale. NS § 22 puudutab olukordi, kus inimese nime suhtes on juba kohaldatud ümberkirjutusreegleid. Sama kirja pilti järgitakse, kuni inimene esitab ametliku dokumendi, kust nähtub tema algupärane nimi.

13. NS § 5 lg 6 näeb ette volitusnormi ümberkirjutusreeglite kehtestamiseks. Määrus peab olema kooskõlas volituse piiride, mõtte ja eesmärgiga ([haldusmenetluse seaduse](#) § 90 lg 1). See nõue tuleneb ka seaduslikkuse põhimõttest. Nimeseaduse kohaselt ei sõltu ümberkirjutusreeglite kohaldamine sellest, kas tehniliselt on võõrtähti andmebaasides võimalik kasutada. Niisiis on määruse § 1 lg 2 ja § 2 lg 2 p 1 vastuolus nimeseaduse § 5 lõikega 1 ja põhiseaduse §-ga 6.

Kokkuvõte

14. Palun nimeseaduse § 5 lg 1 alusel nii isikunime andmisel kui ka kohaldamisel rakendada võõrkeelsete isikunimedega ümberkirjutusreegleid. Kõnealusel juhul tuleb kohaldada Vabariigi Valitsuse määruse § 1 lg-t 1 ning ümberkirjutusreegleid vastavalt lisas 1 esitatud eesti-ladina tähtede loetelule. Sellest lähtuvalt tuleb viia rahvastikuregistris ka avaldaja ja tema lapse isikuandmed vastavusse võõrkeelse isikunime ümberkirjutusreeglitega ning väljastada avaldaja lapsele uus sünitunnistus.

15. Ühtlasi palun jätta kohaldamata Vabariigi Valitsuse määruse §-de 1 lg 2 ning § 2 lg 2 p 1 osas, milles need on vastuolus NS § 5 lg-ga 1 ning algatada nende sätete muutmine, et viia need kooskõlla nimeseaduse ja põhiseadusega.

16. Palun teatada 6. septembriks 2019, kuidas olete soovitusel täitnud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Tallinna Perekonnaseisuamet

Kristiina Albi 693 8412, Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee